

اضلال

پرسش؟ معنای اضلال خداوند در قرآن چیست؟

فهرست مندرجات

- ۱ - معنای «ضلال»
- ۲ - نسبت بین هدایت و اضلال
- ۳ - مقصود از اضلال
- ۴ - ضلالت ابتدایی
- ۵ - ضلالت مجازاتی
- ۶ - تفاوت ضلالت ابتدایی و ضلالت مجازاتی
- ۷ - معنای اضلال الهی
- ۸ - پانویس
- ۹ - منبع

معنای «ضلال»

ضلال و ضلالت به معنای انحراف از **حق** است.^[۱] در واقع ضلالت در برابر اهتدا و اضلال در مقابل **هدایت** است، و چون هدایت به معنای دلالت و ارشاد به مقصود است،^[۲] اضلال فقدان آن است.

نسبت بین هدایت و اضلال

«هدایت» امری واقعی و موجود و «اضلال» امر عدمی و غیر موجود است و لذا هدایت را می‌شود به خداوند نسبت داد ولی ضلالت و گمراهی را نه؛ زیرا چیزی که ردّ شیء و عدم است قابل دادن و گرفتن نیست. ضلالت، نبودن هدایت است و به اصطلاح منطق، رابطه این دو، رابطه‌ی ملکه و عدم است. یعنی اگر هدایت در جایی موجود باشد، هیچ گاه ضلالتی از آن جهت در آنجا نخواهد بود ولی اگر هدایت نباشد، نبودن هدایت، ضلالت است.^[۳]

مقصود از اضلال

با توجه به آیات شریفه، هدایت الهی به دو قسم تکوینی و تشریحی تقسیم می‌گردد که **انسان** از هر دوی آنها برخوردار می‌باشد. به خلاف اضلال که فقط تکوینی است و تشریحی ندارد. زیرا خداوند تبارک و تعالی هادی با لَدَات است، چون محال است که خدای سبحان رَبِّ با لَدَات و معبود با لَدَات و مستعان مطلق باشد ولی هادی با لَدَات نباشد.^[۴] و اگر غیر از این بود گمراهان و بدکاران در برابر خداوند عذر می‌آوردند که ما خواستار هدایت تو بودیم ولی تو ما را گمراه کردی. بنابراین، خداوند اضلال تشریحی و ابتدایی ندارد و همگان را در وهله‌ی نخست با هدایت تشریحی و ابتدایی خود به راه راست و **فلاح** و **رستگاری** دعوت می‌کند و در این مرحله هیچ اضلالی وجود ندارد ولی اگر کسی این **هدایت تشریحی** را نپذیرفت و به اختیار خویش، بیراهه‌ی گمراهی را در پیش گرفت، و از مهلت **توبه** و تراخی انابه و تأخیر **مجازات** متنبه نشد و استفاده نکرد و به **فطرت** الهی خود برگشت آنگاه به اضلال تکوینی خداوند مبتلا خواهد شد.^[۵]

ضلالت ابتدایی

ضلالت ابتدایی آن است که خداوند بخواهد در آغاز، کسی را گمراه سازد چنین امری از خداوند محال است و با **حکمت** او سازگاری ندارد و از طرف ذات اقدس خداوند جز **خیر** و **رحمت** چیزی نازل نمی‌شود. و او در آغاز کسی را گمراه نمی‌کند بلکه اضلال او مجازاتی است.

ضلالت مجازاتی

ضلالت مجازاتی یعنی تبهارکان با سوءاختیار خویش به بیراهه رفته و گرفتار ضلالت شده‌اند.

تفاوت ضلالت ابتدایی و ضلالت مجازاتی

ضلالت ابتدایی منسوب به بندگان خدا می‌گردد و ضلالت مجازاتی منسوب به خدای تعالی است.^[۶]

معنای اضلال الهی

اضلال، و گمراه ساختن از ناحیه‌ی خداوند همان قطع هدایت و برگرفتن نعمت و **توفیق** و رها ساختن انسان به حال خود می‌باشد که نتیجه‌اش گمراه و سرگردان ماندن در طریق هدایت است.^[۷] اگر کسی هدایت تشریحی الهی را نپذیرفت خداوند نیز، بنا به خواست خود او، او را مشمول هدایت تکوینی خود نمی‌گرداند. در چنین وضعی شخص گمراه به حال خود رها می‌شود. به عبارت دیگر، عمل و فعل انسان **ظالم** و **کافر** و منحرف، علت است بر آنکه او از هدایت الهی برخوردار نباشد، و این بر اساس سنت نظام هستی، که نظام علی و معلولی است می‌باشد و به همین جهت، خداوند فرموده است که: قوم کافر^[۸] [۹] و ظالم [۱۰] و ظالم [۱۱] [۱۲] و **فاسق** [۱۳] [۱۴] [۱۵] [۱۶] را هدایت نمی‌کند.

۱. ↑ قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، ج۴، ص ۱۹۲.
۲. ↑ قاموس قرآن، همان، ج ۷، ص ۱۴۵.
۳. ↑ جوادک آملی، تفسیر موضوعی، قرآن در قرآن، ناشر: مرکز نشر اسراء، چاپ اول بهار ۱۳۷۸ ه.ش، ج ۱، ص ۱۹۷.
۴. ↑ تفسیر موضوعی، قرآن در قرآن، ص ۱۸۶.
۵. ↑ تفسیر موضوعی، قرآن در قرآن، ص ۱۹۷.
۶. ↑ المیزان، ترجمه موسوی همدانی، ج ۱۲، ص ۳۵۵.
۷. ↑ مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۸، ص ۱۶۴.
۸. ↑ بقره/سوره ۲، آیه ۲۶۴.
۹. ↑ مائده/سوره ۵، آیه ۶۷.
۱۰. ↑ توبه/سوره ۹، آیه ۳۷.
۱۱. ↑ بقره/سوره ۲، آیه ۲۵۸.
۱۲. ↑ مائده/سوره ۵، آیه ۵۱.
۱۳. ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۸۶.
۱۴. ↑ توبه/سوره ۹، آیه ۸۰.
۱۵. ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۸۶.
۱۶. ↑ مائده/سوره ۵، آیه ۱۰۸.

منبع

اسلام کوئیت.